

L'ISLAM I AL-ANDALUS

1. Mahoma difon una nova religió

- A principis del segle VII va sorgir una nova religió: l'**islam**. Va tenir l'origen a **Aràbia**, una península desèrtica de l'Orient Mitjà. Els seus habitants vivien als oasis i es dedicaven a la ramaderia, l'agricultura i el comerç. Eren politeistes i el seu centre religiós era la ciutat de **La Meca**, on hi havia el santuari de la *Kaaba*.
 - **Mahoma** va néixer a La Meca l'any 570. Quan tenia 40 anys, l'arcàngel Gabriel li va anunciar que era el profeta d'**Al·là** (Déu) i que s'havia de dedicar a predicar la nova religió de l'islam. Mahoma ho va fer a La Meca, però va ser rebutjat i perseguit. L'any 622 el profeta es va refugiar a Medina: és l'anomenada **Hègira** o fugida, l'inici de l'era musulmana. Va convertir els seus habitants a l'islam i amb ells **va conquerir La Meca** el 630.
 - Quan Mahoma va morir, l'any 632, la major part dels àrabs ja eren musulmans i **Aràbia s'havia unificat políticament**. Els **califes** van passar a ser els successors de Mahoma i tenien poder religiós i polític. Però no tots els musulmans van acceptar el poder dels califes, de manera que es van dividir en dues tendències: els **sunnites** i els **xiïtes**.
 - Algunes de les característiques de la religió islàmica són les següents:
 - El seu llibre sagrat és l'**Alcorà**, que conté les revelacions d'Al·là a Mahoma. Defineix les bases de l'islamisme i la **lleï islàmica** o xaria (normes de conducta individual i social).
 - Estableix cinc grans obligacions, que són els **pilars de l'islam**: creure en un Déu únic, resar cinc vegades al dia, dejunar el mes del Ramadà, fer almoïna i peregrinar a La Meca.
 - Les **mesquites** són el lloc on els musulmans es reuneixen per resar. La seva estructura és molt simple; un gran pati obert, una sala d'oracions, un minaret per cridar a l'oració, etc.
 - No té sacerdots, però sí **imams** (dirigeixen les oracions), **ulemes** (interpreten els textos sagrats) i **cadis** (apliquen la justícia segons l'Alcorà).
-

2. L'expansió de l'islam

- La **primera expansió** dels musulmans es va produir en diferents direccions:
 - Els quatre primers califes (632-661) van conquerir **Egipte, Síria i l'Iraq**.
 - Van ocupar el **Nord d'Àfrica** i la **Península Ibèrica**, i no van poder entrar en territori franc perquè van ser derrotats a Poitiers (732).
 - Van arribar a **Constantinoble**, però no van poder prendre la ciutat.
 - Van conquerir **l'Iran, l'Afganistan**, van entrar a **l'Àsia Central** i van arribar fins al **Pakistan**.
 - Tots els territoris que anaven ocupant quedaven sota l'autoritat dels califes de la família **Omeia**, que delegaven el seu poder en un **visir** (primer ministre) i en varis **emirs** (governadors).
 - Després de l'any 750, la família dels **Abbàssides** de Bagdad es va apoderar del Califat. Durant la seva dinastia, **l'islam es va difondre** per Àfrica i Àsia gràcies a la influència de navegants i caravaners, però es va debilitar la unitat califal a causa de la invasió de **turcs i mongols**, que van continuar expandint l'islam.
 - La **conquesta musulmana** era militar (*ghihad*) i cultural, però es permetia als pobles conquistats mantenir la seva religió i costums a canvi de pagar tributs. Malgrat això, moltes persones es convertien a l'islam per tenir avantatges socials i econòmics.
-

3. L'islam a la Península Ibèrica: Al-Andalus

- L'any **711**, els exèrcits musulmans, formats per berbers dirigits per àrabs, **van envair la Península Ibèrica**. Els visigots, debilitats per les lluites internes, van ser incapaços de detenirlos i, quan el **rei Roderic** va morir a la batalla de Guadalete, les seves tropes es van dispersar.
 - Els exèrcits musulmans, dirigits per **Tariq i Musa**, van dominar la Península en pocs anys perquè **la població no es va resistir** i els nobles van pactar amb els musulmans per conservar les terres i el poder. Només la zona muntanyosa d'Astúries, on es van refugiar petits grups cristians, va resistir els invasors.
 - El territori peninsular va passar a anomenar-se **Al-Andalus** i es va convertir en un **Emirat dependent** del Califat Omeia, amb capital a Còrdova.
 - Quan van caure els Omeies, vençuts pels Abbàssides, l'omeia **Abderraman I** es va establir a Al-Andalus i es va declarar **emir independent**. En aquesta etapa es van succeir els conflictes socials i les lluites de poder, però també va començar un auge econòmic i cultural.
-

4. Del califat de Còrdova als regnes de taifes

- L'emir **Abderraman III** va arribar al poder l'any 912. Va dominar militarment els regnes cristians que atacaven Al-Andalus i els va obligar a pagar impostos, va garantir el comerç i va imposar la seva autoritat.
 - L'any 929, Abderraman es va independitzar de l'autoritat religiosa i es va proclamar califa, així va néixer el **Califat de Còrdova**. Va ser l'etapa de **màxima esplendor** d'Al-Andalus: hi va haver una gran expansió econòmica i es va frenar els cristians, especialment sota el califa Almansor.
 - A partir del 1008, el Califat va patir greus divisions internes, i es va fragmentar en 25 regnes independents, les **taifes**. Aquests regnes van tenir una gran prosperitat econòmica, però al segle XIII ja havien sigut conquerits pels cristians, malgrat l'ajuda que van prestar els **almoràvits** i els **almohades**.
 - El **regne nassarita de Granada** va ser l'única taifa que es va mantenir independent fins a finals del segle XV gràcies a la seva riquesa.
-

5. Economia i societat andalusines

- El centre econòmic en el món musulmà era la **ciutat**. Allà es desenvolupaven:
 - L'**artesania**, una activitat pròspera que posava a la venda els seus productes als socs.
 - El **comerç**, que generava molta riquesa. Al-Andalus comerciava amb Europa, el Nord d'Àfrica i l'Orient.
 - L'**agricultura**, però, ocupava la major part de la població. Els musulmans van introduir noves tècniques de **regadiu** i **nous cultius** (arròs, cítrics...)
 - La població andalusina musulmana la formaven:
 - Els **àrabs**, que eren la majoria governant, l'elit política i social.
 - Els **berbers**, arribats del Nord d'Àfrica, eren un grup de condició humil.
 - Els **muladí**s formaven la majoria de la població, eren els hispanovisigots convertits a l'islam.
 - La població d'Al-Andalus no musulmana la formaven els **mossàrabs** (hispanovisigots cristians) i els **jueus**.
-

6. Cultura i art islàmics

- Entre els segles VIII i XII, la civilització islàmica destacava per la seva **esplendor**, mentre que l'Europa cristiana patia un empobriment econòmic i cultural.
 - En compartir una **llengua comuna**, l'àrab, els coneixements es transmetien fàcilment pels territoris islàmics.
 - A la cultura islàmica **s'hi integraven altres cultures** (grecolatina, persa, egípcia, índia).
 - Els àrabs van desenvolupar les **matemàtiques**, la **medicina**, la **cirurgia** i l'**astronomia**, així com les **ciències aplicades**: sistemes hidràulics, fabricació de porcellanes, paper, perfums...
 - L'**art islàmic** té les característiques següents:
 - Reuneix **moltes influències** però també manté uns trets homogenis.
 - En **arquitectura** es construïen mesquites, alcassabes, palaus, etc. fent servir el maó i la fusta i elements com els arcs, les cúpules i les voltes. A causa de la prohibició de representar imatges, va assolir gran importància la **decoració interior** amb pintures, mosaics, marbres, rajoles i guixeries de motius geomètrics, vegetals i cal·ligràfics.
 - Destaca el treball de la **ceràmica**, el **vidre**, el **marfil**, les **miniatures** pintades als llibres, etc.
 - L'**art d'Al-Andalus** segueix les característiques generals de l'art islàmic però fa algunes aportacions pròpies, com ara l'ús d'arcs de ferradura i lobulats i de voltes nervades en arquitectura. Cal esmentar edificis com la *mesquita de Còrdova*, l'*Aljaferia de Saragossa*, el *Palau de l'Alhambra*, etc.
-